

Gk107; Ps101:1-3; Jes.58:1-10; Ps72:1,7; Jer.23:1-6; Opw805; NLB1010:1,3; LB456

Gerechtigheid: dat is gewoon doen wat er van je verwacht wordt!

1. In de kerk gaat het niet vaak over sociale gerechtigheid en we lopen ook niet vooraan bij demonstraties. Komt dat door de nadruk op vergeving en zieleheil (1), de angst voor selectieve verontwaardiging (2), de gedachte 'stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw' (3), omdat dat veel energie gaat zitten in het organiseren van ons eigen christelijke leventje (4), door vermoeidheid vanwege alle appèl door de tijd heen (5), omdat de kerk niet maar de individuele christen het hier wel over moet hebben (6) of nog anders (7)?
2. Vandaag staan we er in onze gemeente wél bij stil en ik hoop dat dit niet een losse flodder blijft maar dat gerechtigheid doen en 'praktisch christendom' gewoon de standaard wordt. Het woord 'gerechtigheid' klinkt koel en soms geeft het de verkeerde associatie door de uitdrukking 'hè, hè, eindelijk gerechtigheid'. Het woord betekent 'gewoon' doen wat er van je verwacht wordt. Zo begint het in Genesis 15:6: Abraham vertrouwde op de HEER en deze rekende hem dit toe als een rechtvaardige daad. In het paradijs is gerechtigheid de normale werkelijkheid en na de zondeval is het juist ook nog een stap extra doen voor de kwetsbare. In het O.T. zien we geregeld de misstand dat er wel aan religie gedaan wordt maar dat weggekeken wordt van het onrecht in de samenleving. Jesaja, Jeremia en zeker ook de 'kleine profeten' reageren hier zeer fel op! In het N.T. (Bergrede, 1Johannes, Jakobus) wordt hier op voortgeborduurd.
3. Wij leven vandaag in een complexe samenleving waarbij verbanden en oorzaken niet altijd eenvoudig zijn te achterhalen. Het kost meer energie om erachter te komen wat goed en slecht is maar ook vandaag is het de opdracht om gerechtigheid te doen. Als het gaat om o.a. kleding, voedsel, klimaat, slavernij, onze luxe ten koste van anderen. In 1 Johannes samengevat met het doen van Gods geboden en dat is 'gewoon' liefhebben.
4. In Jeremia 23 worden de leiders neergezet als mensen die niet zorgen voor de kwetsbaren. De laatste koning voor de ballingschap was de zwakke koning Zedekia ('Jahwe is onze gerechtigheid'). De HERE neemt het op voor de zwakken en daarbij klinkt de belofte dat er een 'Spruit uit David' zal komen die 'de HEER is onze gerechtigheid' zal heten. Deze Verlosser is Jezus. Gods rechtvaardigheid betekent dat Hij het opneemt voor de kwetsbare en de zondaar en dat Jezus hun gerechtigheid mag zijn. Wat zijn Gods kinderen geluksvogels. Naast genade in Nederland is er ook nog vaak overvloed. Genoeg reden om goed te doen want dat is normaal in Gods wereld en daarom collecteren we vandaag voor IJM. Met het verlangen dat deze houding niet stopt na vandaag! Mee eens?

Gesprekspunt, kindfragment, citaten, bijbelrooster

1. Ken je de dilemma's uit punt 1? Te complex, te vermoeiend, te Zoek evenwicht tussen geloven/genade en doen/gerechtigheid. Vraag elkaar en de Geest om hulp!
2. 😊😊😊😊 voor de kinderen: v . nd . . g g . ven we g . ld in de k . rk voor m . nsen die het m . . ilijk hebb .n. Fijn dat jij en ik h . t zo g . . d hebben. Deel maar uit. G s!
3. 'In het onderzoek van de laatste eeuw naar het oudtestamentisch begrip tsedaka (gerechtigheid) is gebleken dat gerechtigheid niet t.o. barmhartigheid staat, maar dat deze twee in elkaars verlengde liggen. Ook al is een retributief (straffend-rechtzettend) aspect niet afwezig, Gods tsedaka is vooral een exponent van zijn trouw aan zijn daden en daarmee uitdrukking van zijn goedheid en erbarmen. Vandaar dat een psalmist (zoals Luther tot zijn verbazing ontdekte) kon bidden: 'red mij door uw gerechtigheid en bevrijd mij' (Ps.71:2)'
4. **Bijbelrooster**: zondag Jer.33 (14-17); maandag Jes.11 (1-10); dinsdag Gen.15 (6)+Rom.4:3 +Gal.3:6+Jak.2:23; woensdag Deut.6 (24-25); donderdag Ez.18; vrijdag Spr.9:1-10+12 (2.5.10.28); zaterdag Mat.5 (6.10.20). Liefhebbers: 2Sam.7; HC23; Deut.24:13; 'Er is geen schoner vers en met meer kracht, dan Micha 6 en wel vs.8'; Mat.6 (1.33); Rom.1:16-17; Jakobus; Amos 2:6vv; 5:7-12.21-27; 6:12-14; 1Johannes; Luc.1-2; Ps.72; 1Sam.24:16-19/1Sam.26 (23)

Ds. G.J. Klapwijk, Zwolle-Berkum, 27 oktober '19

Preek over Jeremia 23,1-6 ivm collecte voor IJM

Blok 1. Ik sprak pas iemand die theologie studeert maar niet wist of ze gemeente-predikant wilde worden. Zij vond milieu en migratie de belangrijkste onderwerpen van dit moment en vroeg zich af of het hier in de kerk wel genoeg over gaat. Gaat het in de kerk wel genoeg over het werkelijke leven?

Zijn we werkelijk betrokken op de wereld om ons heen of leven we heerlijk en makkelijk en veilig in onze eigen bubbel met hier en daar een discussietje over liturgie? En over meer zaken die de rand raken en niet de kern?

Om er nog even op door te gaan: is er iemand van ons mee gaan doen met de stakingen ivm het klimaat? Is er iemand van ons mee geweest naar Lesbos om 'de vluchtelingen te gaan halen?'. Of naar den Haag ivm het grote lijden van de Kurdische bevolkingsgroep?

Als mijn veronderstelling klopt dat het thema gerechtigheid, de sociale thema's ons minder bezig houden, is er dan een reden te bedenken waardoor dit komt?

Ik loop een paar argumenten bij langs. Denk eens mee. Sta je ook op je achterste benen omdat er 39 Vietnamezen door kou en zuurstofgebrek stierven achterin een vrachtwagen?

Ik ben zelf opgegroeid in de Gkv, een kerk waarbij het veel ging en gaat over redding en vergeving door God in Christus.

De bedoeling van erediensten is dan dat God wordt geëerd om zijn reddend ingrijpen in deze geschiedenis. In de Bijbel spreekt Hij dus moet worden stilgestaan bij wat Hij allemaal gezegd heeft. De Schrift moet worden uitgelegd. We mogen daarna weer bevrijd en dankbaar naar huis gaan. En laten we duidelijk zijn: hoe geweldig is dat!

Ik schat in dat mijn preekprofiel ook vaak ergens in deze buurt uitkomt.

De vraag daarbij is dan wel of dit heeft betekend dat er niet veel aandacht is geweest voor maatschappelijke en politieke thema's. Voor sociale gerechtigheid.

Een ander argument dat het niet vaak over deze thema's ging kan zijn omdat het zo ingewikkeld is in deze samenleving om te ontdekken wat goed en fout is.

Als je echt ergens voor of tegen wilt zijn, moet je ook echt goed weten wat de feiten zijn. Dat herkende ik in een bijdrage van Reina Wiskerke in het N.D., toen ze uiteindelijk meeliep in een demonstratie om aandacht te vragen voor de Koerden.

Ze zei dat ze het eigenlijk nooit deed omdat je het geheel niet goed kon overzien maar dat ze het nu toch een keer gedaan had.

Of dat je denkt: ik kan wel gaan demonstreren maar op allerlei andere fronten laat ik het er zelf ook bij zitten. Met welk recht doe ik mijn mond open.....?

Het kan ook zijn dat je denkt dat de kerk geen machtsinstituut is en dat we vooral niet moeten pretenderen iets te willen betekenen in de samenleving.

Dat we heel bescheiden in ons hoekje moeten blijven zitten, bezig moeten om de lofzang gaande te houden en geen pretenties moeten hebben om als kerk invloed te hebben in deze wereld.

Het kon nog wel eens zijn dat ons plekje nog kleiner wordt en we misschien te maken gaan krijgen met vervolging dus geen sociaal en politiek Evangelie. Houd het maar op 'stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw'...

Het volgende argument zal bij een aantal van ons, denk ik, ook herkenning oproepen. Namelijk dat je het allemaal ontzettend mooi en goed en belangrijk vindt maar dat je je handen vol hebt aan alle kerkelijke en christelijke goede doelen en dat daarna de energie op is. Wat kost het veel energie om onze eigen gemeente goed te laten draaien!

En hoe belangrijk is dat! Daarna houdt het op, hoe mooi en goed het ook allemaal kan zijn. Bezig zijn buiten de kerk met goede dingen schiet er makkelijk bij in.

Of gewoon omdat je sowieso moe bent geworden van alles wat je moet, alles waar je een standpunt over moet hebben. Dat je geen behoefte hebt om in de kerk opnieuw te horen dat de zweep er overheen moet en dat je dit moet en dat moet en dat het zo belangrijk

is om zus en om zo. Misschien ben jij wel zo iemand die zijn energie heeft opgebruikt voor van alles en nog wat. En dan nog: het is te veel en te groot en te ... ONMACHT en daarom doe je maar niets.

En tenslotte zijn er ook mensen die vinden dat je het er in de kerk niet over moet hebben maar wel als particuliere christen.

Voedt ons in de kerk met het Woord van God en wij weten dan wel wat we er op maandag mee moeten doen.

En als we als burger mogen stemmen zullen we daarin ook onze sociale verantwoordelijkheid nemen zodat zij, de politici, namens ons het geluid van sociale rechtvaardigheid laten horen.

Je hebt heel wat gehoord. Misschien herkende je een van de overwegingen.

Ik wil je uitnodigen om vanmorgen de tijd te nemen in deze dienst om het allemaal nog weer eens te proeven, en mogelijk te heroverwegen!

Mede omdat er in de Bijbel heel wat voorbeelden geschreven zijn over sociale gerechtigheid. Over het feit dat je geloof ook praktische gevolgen moet hebben.

En laat het je niet moe maken maar uitnodigen, inspireren om stil te staan bij jezelf en je optreden in deze wereld, de wereld van God.

Blok 2. Vanmorgen staan we stil bij het woord 'gerechtigheid'.

En het kan zijn dat dit woord je op het verkeerde been zet vanwege de associaties die het woord kan hebben.

Recht klinkt voor sommige mensen altijd ongemakkelijk. Het klinkt juridisch en zal vast gaan over regeltjes.

'Hè, hè, eindelijk gerechtigheid' is ook zo'n uitdrukking die misschien niet helpt om het mooie en goede beeld bij het plaatje te krijgen.

Want in die uitdrukking komt vaak afstandelijkheid mee en krijgt het makkelijk het karakter van 'boontje komt om zijn loontje'.

Het was voor mij een ontdekking in de afgelopen weken om te ontdekken dat gerechtigheid als woord gewoon betekent 'dat wat normaal is'! Dat wat van je verwacht mag worden. En het is direct ook een makkelijk hulpmiddel. Dat is te onthouden: gerechtigheid doen is doen wat gewoon van je verwacht wordt. Wat normaal is.

Let wel: normaal in Gods wereld. Norm-aal volgens Gods bedoelingen.

Zo komen we dat woord gerechtigheid voor het eerst tegen in Genesis 15,6 bij Abram.

Dat is die indrukwekkende geschiedenis waarin de HEER tegen Abram zegt dat hij net zo'n groot nageslacht zou krijgen als hij de sterren aan de hemel zag: ontelbaar! En dan staat er: Abram vertrouwde op de HEER en deze rekende hem dit toe als een rechtvaardige daad.

In Rom.4,3 en in Gal.3,6 en in Jak.2:23 wordt aan deze geschiedenis gelinkt en soms vertaald met 'een daad van gerechtigheid'.

Wat deed Abram nu precies hier? Deed hij een groot, indrukwekkend werk?

Sociale actie? Nee, gewoon... hij deed wat in deze situatie van je verwacht wordt.

Wat normaal is. In dit geval dat je de HEER vertrouwt op zijn woord.

Er is geen enkele aanleiding om dit niet te doen.

Doe wat normaal is, doe wat van je verwacht wordt.

In Gods wereld, in Gods plan.

En dat krijgt dan na de zondeval nog een extra dimensie.

In een wereld waarin de zonde is gekomen is er ook angst, eenzaamheid en vervreemding ontstaan.

En dan betekent 'doen wat van je verwacht wordt' vooral ook liefhebben.

En voor de kwetsbare mens, voor het kwetsbare dier, voor de kwetsbare schepping nog een stapje harder lopen.

Dat moet je 'gewoon' vinden. Zo hoort dat. Dat is rechtvaardig!

En wat je nu vaak tegenkomt in het O.T. dat is dat de mensen wel aan religie doen, wel in God geloven, maar vervolgens wegstijgen en 'niet thuis geven' als ze misstanden tegenkomen.

Daar kan de Here God heel boos over worden.

Ik walg van jullie offers. Ik kan ze niet meer zien....

Daarmee bedoelt de Here God niet dat Hij de offers niets vindt maar dat Hij 'lege offers' niets vindt. Als er vervolgens in het dagelijkse leven niet vanuit die offers en de verkregen vrede en vergeving geleefd en gehandeld wordt.

Vooraf bij de 'kleine profeten', de laatste kleine bijbelboekjes uit het O.T., kom je het regelmatig tegen.

Als een luis in de pels vertellen die profeten hoe groot God is en ook hoe misdadig het volk zich gedraagt en hoe erg de Here God dat vindt.

Zo in Amos:

misdaad op misdaad heeft Juda begaan. Ze zijn er op uit om zwakken in het stof te laten kruipen. Machtelozen dringen ze opzij. Ik zal Juda in vlammen doen opgaan; vuur zal de burchten van Jeruzalem verteren.

De ballingschap voor Israël komt eraan. Omdat ze de HERE niet meer serieus nemen.

Doordat ze andere goden zijn gaan dienen maar wat heeft het ook veel te maken met het praktische gedrag dat er achter weg komt.

God verlaten heeft ook in levensstijl grote gevolgen.

Je kunt het vandaag nog steeds zien aan een cultuur.

En ook bij Micha wordt een appèl gedaan om goed te doen. We hebben er de Micha-zondag aan over gehouden.

In het N.T. kom je ook voortdurend de oproep tegen om rechtvaardig te leven. Om 'bid en werk' samen op te laten gaan. In HC-taal 'vruchten van dankbaarheid te laten zien'. We hoorden twee weken geleden ds.Kramer preken over de barmhartige Samaritaan. De geestelijken keken voorbij aan de concrete nood en de verguisde Samaritaan deed wat rechtvaardig is. Deed wat normaal is in zo'n geval.

Ook de Bergrede van de Here Jezus roept op tot zeer concreet goede daden.

En linkt het ook nog weer aan de redding van anderen.

Laat de mensen maar zien wie God is, doe maar het goede omdat je bij Hem hoort en dan zullen zij eer bewijzen aan Vader in de hemel.

Doe gewoon rechtvaardig, doe gewoon wat normaal is en hoort in Gods wereld en dat zal dan grote gevolgen hebben.

Met een ander woord uit de Bergrede: 'Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden'.

En... zoek eerst het Koninkrijk en zijn gerechtigheid!

Kortom: volgens mij geeft de Bijbel geen enkele aanleiding om ons niet bezig te houden met sociale gerechtigheid. Met het opkomen voor de kwetsbare en de zwakkere.

Met ontferming bewogen, in navolging van onze Heer.

Blok 3. Er zijn mensen die vinden dat wij vandaag in het westen en ook in de kerk wel wegstijgen van de problemen.

We doen niet echt wat aan de milieuproblematiek, we doen niet echt genoeg aan de vluchtelingenstroom, we laten veel op zijn beloop.

We maken ons niet druk om de miljoenen slaven in deze wereld.

We weten wel dat er een voedselbank is in Nederland maar het houdt ons niet echt bezig.

We weten van de schuldhulpverleners en van mensen die in de schulden zitten, maar – generaliserend gesproken – , we liggen er niet wakker van.

We weten van armoede in Zwolle, van dak- en thuislozen maar we kennen hen niet.

En soms lijkt het zelfs wel alsof we afgestompt raken.
Alsof het ons niet zoveel meer doet.
En soms merk je ook bij jezelf onmacht omdat je voor je gevoel niet veel kunt doen.
Omdat je voor je gevoel niet alle feiten over een probleem kent.
Of dat feiten elkaar tegen lijken te spreken.
Denk je dat het goed is om elektrisch te gaan rijden begint er iemand over de enorme vervuiling van al die accu's.
Ja, het kost dus heel wat energie en je moet er echt goed induiken om te bedenken hoe je vandaag de dag gerechtigheid kunt laten zien in Gods wereld.
En vandaag wil ik de oproep doen om hier toch werk van te maken.
Om elkaar hierbij te helpen en in gesprek te gaan.
Laten we in de kerk niet te makkelijk de discussie de nek omdraaien door te zeggen dat jij zelf toch gewoon 140 blijft rijden, blijft genieten van je BBQ, dat die vluchtelingen ook vaak maar gewoon gelukszoekers zijn en ga zo nog maar even door.
Daarmee doe je de situatie, jezelf, de ander en ook je Schepper geen recht.

Heb je wel door wat er gebeurt als je steeds maar pakketjes blijft bestellen online, al die busjes laat rijden, en het vervolgens met hetzelfde gemak weer terug stuurt omdat het toch gratis terug kan worden gestuurd. Heb je nog door wat de gevolgen zijn van je gedrag? En wil je het in elk geval nog wel weten?
Heb je door wat er gebeurt als wij met elkaar jaarlijks in Nederland 700 miljoen kilo eetbaar voedsel weggooien? Wat dat doet met deze wereld en de productie van eten?

Juist er wel induiken kan je helpen om echt weer bewogen te raken. Pak niet alles aan maar pak een klein stukje aan. Dat te overzien is. Dat vol te houden is.
Je kunt dat doen met 'Red een kind', je kunt het doen met die organisatie of met die stichting. Je kunt het doen met IJM waar we vandaag ook voor collecteren.
En dan ontdek je dat je heel concreet iets goeds kunt doen.
Meeleven, meelesen, bidden, geld geven. Goed doen doet goed. Het geeft voldoening om iets te laten vanuit een stukje recht doen in deze wereld.
Slavernij: het is vandaag aan de orde van de dag.
Dat kun je toch niet naast je neerleggen? Dat vraagt toch om actie?
Dan gaan we hier toch niet alleen maar zingen en bidden en dan weer naar huis om ons eigen leventje weer op te pakken?
Je bent toch geroepen te doen wat van je verwacht wordt in Gods wereld?

Blok 4. Ook in het bijbelgedeelte dat we vandaag hebben gelezen, Jeremia 23, komen we Gods verlangen naar gerechtigheid tegen. Wat is God boos op de leiders die niet goed zorgen voor de andere mensen. Wee de herders die het niet opnemen voor de zwakkeren!

De hele samenleving in deze periode is verzwakt. Geestelijk is het armoe troef en dat heeft gevolgen. De laatste koning voor de ballingschap is koning Zedekia. Zijn naam betekent 'de HERE/Jahwe is onze gerechtigheid', maar hij liet er zelf weinig van zien. Een zwakke koning, een slechte leider.
En dan laat de HERE zelf zien hoe het moet: dan zal Hij wel zorgen voor zijn volk. Voor de kwetsbare. Dan zal Hij laten zien wat gerechtigheid is.
Hij doet het goede omdat Hij zo is. Dat vindt Hij normaal in zijn eigen wereld!
En daar in Jeremia spreekt de HERE ook hoopvol over de toekomst.

Hij zal het niet laten gebeuren dat onrecht en onrechtvaardigheid en voorbij zien aan de problemen het voor het zeggen zullen krijgen.
Wees gerust: het loopt Hem niet uit de hand.

Als zijn grondpersoneel tegenvalt neemt Hij het stokje over.
De HERE zegt: Ik zal uit de stam van David een rechtmatige telg laten ontspruiten, die als koning een wijs beleid zal voeren en die in het land recht en gerechtigheid zal handhaven. Wat kun je daar naar verlangen....
Juda wordt verlost; Israel zal dan in vrede leven.
Zijn Naam zal zijn: de HEER is onze gerechtigheid.
Je voelt wel aan. Na allerlei verschillende leiders komt uiteindelijk de Here Jezus. De HERE redt. Zo wordt de HERE onze gerechtigheid en doet Hij wat Hij hoort te doen op basis van zijn verbond dat Hij gesloten heeft.
Als wij in Christus geloven dan wordt Hij onze gerechtigheid en staan wij recht voor God.
Zo neemt Hij het op voor de zwakke, de kwetsbare, de zondaar.

Zoals in de catechismus ook gevraagd wordt 'hoe wordt u rechtvaardig voor God?'.
Door mijn geloof in Jezus Christus.
Zijn voldoening gerechtigheid en heiligheid is mijn gerechtigheid voor God.
Jezus Christus is rechtvaardig door te doen wat van Hem verwacht wordt.
En zo neemt Hij het op voor de kwetsbare zondaar.
God ziet ons 'in Christus' en wat komt daar een liefde en zorg in mee naar voren!
Wat is God goed! Wat zijn Gods kinderen geluksvogels.
En hoe mooi als dat iets goeds met ons zelf gaat doen.
En dat we dat dan niet hoeven te doen om het goed te krijgen tussen God en ons zelf.
Als ons geloof een praktisch geloof wordt.
Om het scherp te zeggen: je bent daad-christen of geen christen.
Het kan namelijk niet anders.... Daarom vandaag dit onderwerp en de collecte voor IJM.
Om ons weer stil te laten staan bij onze eigen welvaart en ons geluk in Christus.
Om ons te helpen keuzes te maken.

Nee, niet teveel tegelijk. Nee, niet laten overspoelen door info en in machteloosheid terug zakken op je stoel.
Ook niet weggijken. Ook niet denken dat het feit dat de nieuwe wereld van God nog komt je nu niet tot actie hoeft aan te zetten.
Rustig, met een lange adem. Vraag om inwoning en wijsheid van de Geest.
En bidt! Zoals directeur Gary Haugen, oprichter en directeur van IJM zegt: 'Gebed is de sleutel om het vol te houden. Werken aan gerechtigheid is een marathon, geen sprint'.
Laat het recht en onrecht in deze wereld ook in je gebedsleven terugkomen.
Want je moet het niet gaan doen in eigen kracht en je kunt het gaan doen met hulp van God en met hulp van elkaar.
Als het eens wat vaker gespreksonderwerp wordt onderling.
Elkaar erop wijzen. Elkaar en jezelf bevragen.
Blinde vlekken bij elkaar aanwijzen als je merkt dat er teveel wordt weggegooid. Als we teveel met bijzaken bezig zijn.
Als we merken dat over geld praten bij ons vooral te maken heeft met wat we er voor onszelf mee kunnen doen.
Als we het in de kerk vooral over de bijzaken hebben en te weinig over de kern.
De kern is: ik ben gered door Christus. Ik mag nu uit dankbaarheid in Gods wereld doen wat nodig is. Doen wat ik hoor te doen, en dat mag heel wat kosten.